

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

вул. Урицького, 45, м. Київ, 03035, тел. (044) 251-62-62, факс (044) 520-07-19
E-mail: slg@amc.gov.ua Web: http:// www.amc.gov.ua Код ЄДРПОУ 00032767

23.04. 2004 № 28-15/01-2725 На № _____ від _____

Головам територіальних
відділень Комітету

**Про повноваження органів Антимонопольного комітету України,
інших органів влади
щодо регулювання цін (тарифів) на послуги
суб'єктів природних монополій в житлово-комунальному
господарстві**

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЛИСТ № 50/01

Під час розгляду органами Антимонопольного комітету проектів рішень органів виконавчої влади чи органів місцевого самоврядування з приводу погодження **порядку** встановлення цін (тарифів) необхідно враховувати наступне.

1. Функції і повноваження органів Антимонопольного комітету щодо здійснення контролю за регулюванням цін (тарифів) на послуги суб'єктів природних монополій:

Згідно з частиною другою статті 3 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», Комітет бере участь у формуванні та реалізації конкурентної політики в частині **контролю за регулюванням цін (тарифів) на товари, що виробляються (реалізуються) суб'єктами природних монополій.**

Відповідно до частини четвертої статті 20 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» органи влади, органи місцевого самоврядування зобов'язані погоджувати з Антимонопольним комітетом проекти нормативно-правових актів та інших рішень, які можуть вплинути на конкуренцію, зокрема щодо **встановлення і зміни правил їх поведінки на ринку.**

Пунктом 2 Положення про порядок погодження з органами Антимонопольного комітету України рішень органів влади, органів адміністративно-господарського управління та контролю, органів місцевого самоврядування щодо демонополізації економіки, розвитку конкуренції та

023775

антимонопольного регулювання, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 1 квітня 1994 року № 4-р, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 20 квітня 1994 року за № 78/287, зі змінами і доповненнями (надалі - Положення), визначено, що погодженню підлягають рішення, зокрема, з питань **установлення порядку** визначення цін і тарифів, граничних нормативів рентабельності для об'єктів антимонопольного регулювання¹.

2. Функції і повноваження інших органів влади у сфері регулювання цін (тарифів) на товари, що виробляються (реалізуються) суб'єктами природних монополій у сфері житлово-комунального господарства:

а) стосовно встановлення цін (тарифів);

б) стосовно контролю цін (тарифів) на послуги суб'єктів природних монополій у сфері житлово-комунального господарства.

Відповідно до статей 5 і 8 Закону України «Про природні монополії» предметом регулювання діяльності суб'єктів природних монополій у сферах централізованого водопостачання та водовідведення, а також централізованого постачання теплової енергії є, зокрема ціни (тарифи) на товари, що виробляються (реалізуються) цими суб'єктами.

Через зміну повноважень органів як місцевого самоврядування, так і органів виконавчої влади відповідно до прийнятого Закону України «Про житлово-комунальні послуги» пункт 16 постанови Кабінету Міністрів України від 25 грудня 1996 року № 1548 «Про встановлення повноважень органів державної виконавчої влади та виконавчих органів міських рад щодо регулювання цін (тарифів)» втратив чинність згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 11 травня 2005 року № 342.

Тобто, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська і Севастопольська міські державні адміністрації з травня 2005 року втратили повноваження щодо встановлення тарифів на послуги з теплопостачання, водопостачання та водовідведення.

Повноваження органів, які здійснюють регулювання цін (тарифів) на послуги централізованого водопостачання та водовідведення, а також централізованого постачання теплової енергії, визначені статтями 6 та 7 Закону України «Про житлово-комунальні послуги», а саме:

до повноважень Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської і Севастопольської міських державних адміністрацій належить **здійснення контролю цін/тарифів** на житлово-комунальні послуги та моніторингу стану розрахунків за них (стаття 6 Закону України «Про житлово-комунальні послуги»);

¹ Відповідно до розділу I Державної програми демонополізації економіки і розвитку конкуренції, затвердженої постановою Верховної Ради України 21 грудня 1993 року № 3757-XII (надалі-Програма) суб'єктами та об'єктами антимонопольного регулювання зокрема є:

суб'єкти - міністерства, відомства, центральні, а також місцеві органи державної виконавчої влади в межах делегованих їм Кабінетом Міністрів України повноважень;

об'єкти - монополізовані ринки у визначених територіальних і товарних межах; господарюючі суб'єкти, що займають монополічне становище на ринках.

повноваження щодо встановлення цін (тарифів), надані органам місцевого самоврядування (стаття 7 Закону України «Про житлово-комунальні послуги»).

В органів Комітету відсутні повноваження щодо погодження рівня цін (тарифів), які встановлюються регулюючим органом для суб'єктів природних монополій у житлово-комунальному господарстві.

Відповідно до статті 13 Закону України «Про ціни і ціноутворення» державний контроль за цінами здійснюється під час встановлення і застосування державних фіксованих та регульованих цін і тарифів. Контроль за додержанням державної дисципліни цін здійснюється органами, на які ці функції покладено Кабінетом Міністрів України.

Кабінетом Міністрів України такий контроль покладено на Державну інспекцію з контролю за цінами (надалі - Держцінінспекція), яка є урядовим органом державного управління, що діє у складі Міністерства економіки України і підпорядкований йому.

Відповідно до пункту 3 Положення про Держцінінспекцію, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2000 року № 1819, основними завданнями Держцінінспекції є організація та здійснення контрольних-наглядових функцій з питань додержання центральними та місцевими органами виконавчої влади, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, підприємствами, установами та організаціями вимог щодо формування, встановлення та застосування цін і тарифів.

Крім того, постановою Кабінету Міністрів України від 27 лютого 2007 року № 297 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України» доповнений пункт 4 Положення про Держцінінспекцію, а саме, що Держцінінспекція відповідно до покладених на неї завдань організовує роботу з надання висновків щодо розрахунків економічно обґрунтованих планових витрат, пов'язаних з виробництвом, транспортуванням, постачанням теплової енергії, наданням послуг з централізованого водопостачання та водовідведення, централізованого опалення і постачання гарячої води.

Отже, повноваження щодо контролю за цінами (тарифами) на житлово-комунальні послуги, в тому числі суб'єктів природних монополій мають: Держцінінспекція та місцеві органи виконавчої влади (Рада Міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації).

3. Згідно з наказом від 2 лютого 2005 року № 1/27 «Про організацію взаємодії між Антимонопольним комітетом і Міністерством економіки та з питань європейської інтеграції України у сфері контролю за цінами»:

Антимонопольний комітет:

контролює додержання вимог законодавства про захист економічної конкуренції суб'єктами господарювання – учасниками узгоджених дій, що стосуються встановлення цін придбання або реалізації товарів, або суб'єктами господарювання, які займають монополіне (домінуюче) становище на ринку, в частині:

встановлення таких цін придбання або реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку;

застосування різних цін під час укладення рівнозначних угод із суб'єктами господарювання, продавцями чи покупцями без об'єктивно виправданих на те причин (пункт 2.2).

Держцінінспекція:

здійснює контроль за додержанням центральними та місцевими органами виконавчої влади, Радою Міністрів Автономної Республіки Крим, підприємствами, установами та організаціями вимог щодо **формування, встановлення та застосування державних фіксованих і регульованих цін і тарифів**, а також правомірністю їх застосування (пункт 2.1).

Отже, навіть у випадку, коли органи Комітету під час розгляду справ про дотримання законодавства про захист економічної конкуренції органами влади, органами місцевого самоврядування, суб'єктами природних монополій досліджують обґрунтованість розміру ціни (тарифу), це не означає, що потрібно перевіряти обґрунтованість цін (тарифів) при погодженні порядку їх встановлення **.

4. З аналізу нормативно-правової бази випливає **висновок, що органи Комітету не здійснюють функцій контролю рівня цін (тарифів) у процесі встановлення їх регулюючим органом для суб'єктів природних монополій у житлово-комунальному господарстві.**

Відповідно до статті 10 Закону України «Про ціни і ціноутворення» зміна рівня цін і тарифів здійснюється в порядку, визначеному тими органами, які затверджують або регулюють ціни (тарифи). У частині третій статті 9 Закону України «Про природні монополії» зазначено, що Порядок оприлюднення

** Орган Антимонопольного комітету може здійснювати перевірку обґрунтованості вартості послуг лише у двох випадках, а саме:

коли тариф встановлюється шляхом затвердження *граничного розміру рентабельності* або граничної ціни;

коли послуга була надана не в повному обсязі, а відповідні перерахунки суб'єктом природної монополії не були зроблені. Хоча і в першому, а особливо в другому випадку такі порушення можуть мати місце через бездіяльність органів регулювання.

При цьому слід зауважити, що мова йде про перерахунки, які відбулися на всьому ринку чи в значній його частині, тобто стосувалися значної кількості споживачів (хоч скарга може надійти і від окремого споживача). Під час з'ясування причин таких порушень, необхідно звертати увагу на те, чи здійснене воно виключно завдяки зловживанню монопольним становищем, чи завдяки невиконанню договірних зобов'язань. Характерними діями суб'єкта природної монополії є непроведення перерахунків (проведення їх не в повному обсязі), коли послуга не надана (надана не в повному обсязі) з об'єктивних причин і без порушення договірних зобов'язань. Для прикладу, відбулося скорочення терміну опалювального сезону, або середньомісячна температура в опалювальний сезон виявилася вищою, ніж це передбачалося при визначені витрат для розрахунку розміру тарифу. Однак кількість таких порушень можна суттєво скоротити, якщо здійснювати упереджувальний контроль за діями як суб'єкта природної монополії, так і органу регулювання, до повноважень якого відноситься формування відповідних процедур. Мова йде про контроль за тим, щоб був затверджений органом регулювання відповідний порядок проведення перерахунків. Як показують перевірки, в окремих випадках, такий порядок затверджений керівником суб'єкта господарювання, що не виключає суб'єктивність, а тому є недостатнім, однак це краще, ніж взагалі відсутність такої процедури, а перерахунок здійснюється суб'єктом господарювання після звернення до нього Голови територіального відділення Антимонопольного комітету.

інформації та відкритих слухань щодо зміни цін (тарифів) на товари суб'єктів природних монополій визначається тими органами, на які покладено затвердження або регулювання цін (тарифів). А тому проекти рішень регулюючих органів, якими затверджується рівень ціни (тарифу) на відповідну послугу здебільшого одночасно містять і порядок їх встановлення. В той же час, порядок оприлюднення не встановлюється. Незважаючи на те, яка форма затвердження вибрана, орган Антимонопольного комітету **погоджує лише порядок** встановлення ціни (тарифу), не вдаючись до контролю фактичного їх розміру.

Під терміном «порядок» слід розуміти комплекс організаційних, технічних, інших заходів, пов'язаних з процедурою підготовки, обґрунтування і подання пропозицій щодо зміни тарифу, а також процедурою їх розгляду та затвердження. Порядок також має передбачати вимогу щодо наявності відповідних нормативних актів, які стосуються визначення розміру ціни (тарифу), зокрема, методик затвердження розміру втрат в мережах, порядку приєднання (від'єднання) до (від) мереж тощо. Недотримання під час встановлення тарифу вимог того чи іншого нормативного акта може бути підставою для непогодження порядку встановлення тарифу (це може бути, для прикладу, відсутність затверджених у встановленому порядку технологічних норм втрат води (ТНВВ), неправомірний розподіл споживачів на групи). Тому увага органів Антимонопольного комітету має бути зосереджена саме на питаннях відповідності зазначеного порядку вимогам законодавства про захист економічної конкуренції, зокрема статті 17 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

При затвердженні відповідним регулюючим органом порядку встановлення цін (тарифів), орган Антимонопольного комітету України має сприяти, щоб такий документ відповідав вимогам статті 9 Закону України «Про природні монополії» і, зокрема, містив:

а) вимоги до суб'єктів природних монополій, щодо підготовки ними пропозицій щодо зміни цін (тарифів), зокрема:

надання інформації про діяльність суб'єктів природних монополій на ринку;

перелік критеріїв економічної ефективності діяльності суб'єкта природної монополії;

обґрунтування підстав за визначеними критеріями, розрахунків, які зумовлюють необхідність внесення пропозицій з перегляду цін (тарифів) на послуги;

перелік документів, розрахунків, які мають бути додані до пропозицій, зокрема детальний звіт суб'єкта природної монополії про використані за попередній звітний період кошти за окремими статтями витрат, а також план з розрахунком витрат на майбутній період;

б) процедуру оприлюднення інформації та відкритих слухань щодо зміни цін (тарифів), зокрема:

перелік учасників (зацікавлених сторін), яким мають надсилатися пропозиції з переліком матеріалів, що мають бути надані. Серед учасників обов'язково мають бути громадські організації споживачів послуг, тарифи на які пропонується змінити. Враховуючи необхідність підвищення ролі органів місцевого самоврядування, доцільно також до учасників залучати депутатські комісії відповідних місцевих рад чи окремих депутатів; процедури заходів, які повинні відбутися з обговорення внесених суб'єктом господарювання змін цін (тарифів), визначенням осіб, які ці заходи організують, терміни їх проведення. Це можуть бути круглі столи, громадські слухання чи обговорення із висвітленням цих заходів через електронні ЗМІ. Щодо унормування кількості подібних заходів, то тут необхідно дотримуватися принципу, чим такі заходи будуть доступніші для широкої громадськості і ефективно проведені з гострими дискусіями, критикою окремих позицій, що дасть можливість прийняти найбільш виважене і правильне рішення, тим менше в подальшому прийняті рішення викликатимуть збурень у суспільстві, пікетів, скарг тощо;

терміни (від подання пропозицій до затвердження відповідних змін), які дозволяють усім учасникам (зацікавленим сторонам) ознайомитися із внесеними пропозиціями і надати до них зауваження та пропозиції;

процедура проведення відкритих засідань регулюючого органу, із обов'язковим запрошенням учасників (зацікавлених сторін), на яких відбувається розгляд і затвердження (або відхилення) запропонованих змін, залежно від того, наскільки ті чи інші пропозиції будуть обґрунтовані.

Такий порядок має бути обов'язково погоджений з органом Антимонопольного комітету, зареєстрований в органах юстиції і носити характер нормативно-правового акта, а проведення змін цін (тарифів) без дотримання, передбачених цим порядком процедур може бути підставою для скасування затверджених змін цін (тарифів).

Крім того, доцільно звернути увагу органів місцевого самоврядування під час регулювання ними цін (тарифів) на такі питання:

1) при включенні до структури тарифів на тепло-, водопостачання та водовідведення таких витрат, як «Інвестиційна складова» та кошти на формування фондів для встановлення приладів обліку має бути:

розроблений план інвестицій, який би був затверджений органом місцевого самоврядування;

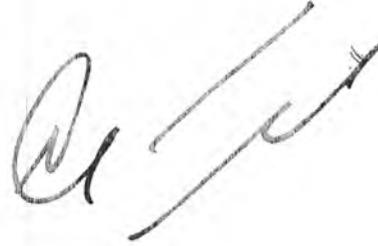
запроваджений контроль громади за впровадженням інвестицій, відповідно до статті 4 Закону України «Про природні монополії» (для чого план необхідно опублікувати у засобах масової інформації та систематично висвітлювати його виконання).

При цьому інвестиційну складову враховувати у тарифах з централізованого тепло-, водопостачання та водовідведення лише у тій частині, яка безпосередньо має відношення до роботи зазначених систем та може вплинути на вартість зазначених послуг і на період, на який затверджується цей тариф. А інвестиційні кошти спрямовувати на окремі рахунки, що унеможливить використання зазначених коштів в інших цілях;

2) встановлення чітких і прозорих умов для формування і використання фонду для фінансування впровадження будинкових засобів обліку холодної води, теплової енергії (з урахуванням того, чи встановлено на даний час споживачами засоби обліку за власні кошти);

3) запровадження порядку проведення перерахунків за неякісні або ненадані житлово-комунальні послуги (зокрема передбачити проведення звірок і перерахунків за послуги з централізованого тепlopостачання після опалювального періоду, а не лише за окремими заявами споживачів).

Голова Комітету

О. КОСТУСЄВ

Члени Комітету:

БАРАШ М.Я.

ВОЗНЮК О.В.

ГОЛОВЧАНСЬКИЙ Ю.М.

КРАВЧЕНКО Ю.Г.

ЛИСИЦЬКИЙ М.Ф.

МОРОЗ С.М.

МЕЛЬНИЧЕНКО О.І.

РЕШЕТКОВ Д.М.

СТЕФАНОВСЬКИЙ С.С.

ЧЕРНЕЛЕВСЬКА О.Л.

Юридичний департамент

Літературний редактор

Секретар засідання

Начальник структурного підрозділу

Виконавець

[Handwritten signatures and initials corresponding to the names listed on the left]

Державний уповноважений
Антимонопольного комітету
України

“ ” 2007 р.

Надсилання Інформаційний лист №50/01 Розрахунок

УКУД _____	10. Київське обласне <u>1</u>
1 УДР <u>2</u>	11. Кіровоградське <u>1</u>
2 УДР _____	12. Луганське <u>1</u>
3 УДР _____	13. Львівське <u>1</u>
4 УДР _____	14. Миколаївське <u>1</u>
5 УДР _____	15. Одеське <u>1</u>
6 УДР _____	16. Полтавське <u>1</u>
ДКП <u>1</u>	17. Рівненське <u>1</u>
ЮД <u>1</u>	18. Сумське <u>1</u>
Управління справами <u>1</u>	19. Тернопільське <u>1</u>
1. Автономна Республіка Крим <u>1</u>	20. Харківське <u>1</u>
2. Вінницьке <u>1</u>	21. Херсонське <u>1</u>
3. Волинське <u>1</u>	22. Хмельницьке <u>1</u>
4. Дніпропетровське <u>1</u>	23. Черкаське <u>1</u>
5. Донецьке <u>1</u>	24. Чернівецьке <u>1</u>
6. Житомирське <u>1</u>	25. Чернігівське <u>1</u>
7. Закарпатське <u>1</u>	26. Київське міське <u>1</u>
8. Запорізьке <u>1</u>	27. Севастопольське <u>1</u>
9. Івано-Франківське <u>1</u>	

ВСЬОГО: 32

П.С. Амброзевич
(ініціали, прізвище)

Либур
(підпис, дата)

Ресстр відправки копії рішення до територіальних відділень _____
(№, дата)

Ресстр розсилки копії рішення у Комітеті _____
(№, дата)

по рессеру № 78
20 ТЗ від 24.04.